

SLOVENSKI PRAVNIK.



Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.



Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.



V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1911.

VSEBINA.

1. <i>Dr. F. G.</i> : Dokaz priposestovanja in cesarski patent od 5. julija 1853 št. 130 drž. zak.	289
2. <i>Fr. Višnikar</i> : Pridobitne in gospodarske zadruga	293
3. <i>G. Ž.</i> : „Querela inofficiosæ donationis“ po §-u 951 o. d. z.	296
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Ali more oče tožiti „odpeljivca“ (§ 96 k. z.), naj mu vrne nedoletno hčer, ki jej je pomagal na tuje, zlasti če se je potem omožila? Ali more zahtevati odškodnino za izgubo očetovske oblasti ali za to, da mu hči ne dela pri hiši?	298
<i>b)</i> Na dejstvo, da se je toženec hvalisal, češ, da mu pristojna služnostna pravica, se „actio negatoria“ z dajatvenim zahtevkom po zmislu §-a 250 o. d. z. ne da opreti. — Priznanje §-a 395 c. pr. r. to še ni, ako toženec predlaga, da naj se izda sodba po tožbenem zahtevku, sicer pa naj se tožnik obsodi v povračilo stroškov	305
<i>c)</i> Za tabularnu dosjelogost (§ 1467 gragj. zak.) zahtjeva se, da je dotičnik ne samo uknjižen kao vlastnik, več da je i u faktičnom posjedu sporne nekretnine	308
<i>d)</i> Uvrstitvi stroškov, nastalih tekom izvršbenega postopanja pred upravnimi oblastvi, med izvršbene stroške načeloma ne nasprotujejo določbe §-a 74 izvrš. r., odnosno §-a 41 c. pr. reda. — Ali pa so za izvensodne stroške dani pogoji teh §-ov, to je zavisno od razmer posameznega slučaja in spada v sodnikovo odločevanje	309
<i>e)</i> Osebne dohodnine in rentnine, ki sta bili predpisani še pred otvoritvijo konkurza, a sta šele potem zapadli v plačilo, ni šteti za dolg konkurznega sklada, niti ne z ozirom na dvorni dekret z dne 3. februarja 1821 št. 1735 zb. pr. zak.	314
Kazensko pravo.	
Vmešavanje po zmislu §-a 314 k. z. to ni, če zagovornik posega v sodno razpravo v delokrogu, ki mu je odkazan po kaz. pr. redu (§§ 39 in 44 k. pr. r. v zvezi s §-om 9 odv. reda)	315
5. Plenarni sklepi c. kr. upravnega sodišča	317
6. Književna poročila	318
7. Razne vesti	320

Slovenski Pravnik.

Leto XXVII.

V Ljubljani, 15. oktobra 1911.

Štev. 10.

Dokaz priposestovanja in cesarski patent od 5. julija 1853 št. 130 drž. zak.

V nekem pravnem primeru je toženec agrarski zadrugi, ki ga je tožila za prostost lastnine, ugovarjal, da si je služnost, da pase goved proti letnemu plačilu, priposestvoval. Sodnik je ta ugovor v pridržanem dejanskem stanu (§ 445 c. pr. r.) zabeležil z dostavkom, da toženec pritrjuje, da služnost ni pridobljena, odkar velja cesarski patent od 5. julija 1853 št. 130 drž. zak., ker kulturno oblastvo ustanovitve služnosti ni bilo nikoli odobrilo, — da pa je bila zatrjevana služnost priposestovana že prej, ker so predniki toženca od pamtiveka, gotovo še pred letom 1823. in potem zdržema s pravico pasli goved na skupnih pašnikih; ta trditev da pa se ne da dokazati s pričami, ker več ne žive.

Prizivno sodišče se je bavilo z vprašanjem, jeli postopanje na prvi stopnji v tem pogledu ostalo nepopolno, ter je izreklo načelo, da je pomanjkljivo postopanje takrat, čeprav ni bilo upora zoper dejanski stan, ako je toženec v resnici že pred prvim sodnikom navedel dokaze, ki so v prizivu novote, a jih sodnik ni bil sprejel v dejanski stan. Dejanski stan po predpisu §-a 445 c. pr. r. namestuje zapisnik in določbe §-a 215. c. pr. r. ne gre tako umevati, da so odrezane dokazne navedbe, ki jih je bila stranka pri razpravi uveljavila, pa jih sodnik — ne da bi bila ugovarjala — ni bil zapisal, nego procesualni pomen določbe je zgolj ta, da je bilo, kar je brez ugovora zabeleženo, v resnici in tako, kakor zapisano, navedeno. Zato se smejo taki nezapisani dokazi uporabiti za podkrepljenje prizivnega razloga nepopolnosti postopanja (§ 482 odst. 2 c. pr. r.).

S tega stališča je prizivno sodišče izreklo, da prvi sodnik ni imel prav, ko je proglasil, da se 30letno uživanje od leta 1853. nazaj s pričami ne da dokazati, češ da je z ozirom na prosto presojo dokazov po §-u 272 c. pr. r. mogoče dokaz dognati tudi s pričami, ki iz lastne vednosti 30letnega uživanja sicer ne morejo potrditi, ki

pa vendar vedo za indicije, da se je uživanje vršilo tudi pred to dobo, n. pr. priča izpove, da je njegov prednik pripovedoval o prejšnjem dolgoletnem uživanju. Vsled pomotnega nazora se je prvemu sodniku primerila pomanjkljivost pri postopanju, ker ni sprejel prič v dejanski stan, oziroma ker ni toženca poučil, naj stavi predloge, da se podrobno razmotri uživanje toženčevih prednikov v priposestovalni dobi. Ta hiba po §-u 496. št. 3 c. pr. r. utemeljuje razveljavljenje sodbe in zavrnitev stvari na prvo stopnjo ustrezno prizivnemu predlogu. Ker pa v pravnem slovstvu in v sodstvu ni rešeno sporno vprašanje, ali so na prvi stopnji navedeni, pa v zapisniku neposvedočeni dokazi novote, je prizivno sodišče po zmislu §-a 519 št. 3 c. pr. r. pridržalo sklepu pravno moč, da se prihranijo nepotrebni stroški. Omenjeno bodi še, da je prizivno sodišče popreje ugotovilo, da je bil toženec, na prvi stopnji za starost prič povprašan, povedal, da je njegov tast, 82leten starec, najstarejša priča; na pripombo sodnika, da ta starost pač še ne zadošča, je pa odgovoril, da starejših prič pač nima.

Rekarz tožnice je vrhovno sodišče odbilo. Pritrdilo je prizivnemu sodišču ter izreklo, da pritegne tožencu, naj se vse zanj govoreče dejanske okolnosti po pravu in po zakonu presodijo.

Nova razprava je podala prvi sodbi enako sodbo, češ da prič sploh ni bilo, da bi bile potrdile izvrševanje pašnje za leto 1823. in v tistem času, pa tudi takih okolnosti ni potrdila nobena priča, da bi se bilo dalo priposestovanje z zanesljivostjo sklepati. Najstarejši svedok, 82letni tast toženca, je povedal, da mu je bil nekoč pravil njegov oče, da so po spornem pašniku enako s kmeti pasli tudi »kajžarji« ter plačevali za to prispevke, enake prispevkom kmetov; tako da je pasel tudi očetov oče, to je svedokov ded. Ker pa priča — pravi sodnik v razlogih — ni mogel navesti nobenih okolnosti, ki bi bile verjetnost te navedbe podprle, n. pr. pri kateri priliki je bil oče to pravil, kaj je bil povod, da je pravil, in je le trdil, da mu je oče nekoč in kar sam od sebe pravil, se sodišče o resničnosti izpovedbe svedoka ni moglo uveriti, zlasti pa si ni mogoče misliti, kaj naj bi bilo privedlo očeta k pripovedovanju, kako so kajžarji v prejšnjih časih pasli. Ali je bil že takrat prepir? Je koča toženca že leta 1823. stala? itd. Svedok ve le, da je bila leta 1837. koča že stara. Morebiti je bila pa le šele po letu 1823. postavljena. Skratka, sodišču ti indiciji ne zadoščajo, na izpoved vseh ostalih prič, ki so dosti mlajše, se pa

sploh ni oziralo, ker se spominjajo komaj za čas od leta 1840. dalje. Na podlagi teh razmotranj, pravi končno sodnik, ni dokaza, da bi si bil toženec že do leta 1853. s priposestovanjem pašno pravico pridobil.

To sodbo sta prizivno sodišče in vrhovno sodišče potrdili. Postopanje je vsem trem stopnjam povzročilo mnogo opravka, in prvotni stroški (21 K) so se za toženca, ki je pravdo izgubil, nagromadili do razmerno velikanske svote (s stroški svojega zastopnika je toženec plačal čez 800 K). Pravniki in lajki sta bila že izza početka prorokovala izid in čudila sta se, čemu se toliko postopa in dokazuje, ko ni pričakovati nobenega uspeha.

Ker se tudi s praktičnega stališča izplača, pobaviti se s to pravdo, ki je imela za toženca uprav krute posledice (prišel je na dražbo), naj se najprej poudarja, da naša razmotranja ne bodo veljala le za gozdne in pašne služnosti, marveč tudi za druge pravne konstrukcije (solastnina, obligatorno razmerje), kadar bo spornik primoran dokazovati priposestovanje pred letom 1853. Kakor sučemo stvar, bo v takih primerih pravni sklad: omejitev lastninske pravice v isti smeri, v kateri je po patentu od 5. julija 1853 št. 130 drž. zak., odnosno po §-u 7 zakona od 21. decembra 1867 št. 142 drž. zak. prepovedano, lastninsko pravico kratiti.

Mimo sposobnosti osebe in stvari (pravice), ki prihajata v poštev, je za priposestovanje predpogoj posest stvari (pravice), ki se ima pridobiti, in potem še, da je posest po pravu, poštena in pristna ter da trpi vso, po zakonu predpisano dobo. Rekvizita — pravnost in poštenost bodeta pri 30letnem priposestovanju odpadla, pravnost, ker je ob sklicevanju na to dobo ni treba izkazati in niti protidokaz ni dopusten (§ 1477 o. d. z.), poštenost posesti, ker je ob dvombi domneva za poštenost ter mora nepoštenost dokazati nasprotnik (§§ 328, 1464, 1477 itd. o. d. z.). Ostane pa še pristnost posesti. To pa je pač treba dognati z dokazom, da je spornik posest izvrševal skozi 30 let mirno, javno, zdržema, brez prošenj, brez branitev (§ 1464 o. d. z.).

V pravadah iz sedanjosti pač nihče ne dokazuje tega za dobo več nego 30 let samo z indiciji. Pa če bi, propadel bi naglo, ker bi sodišče reklo, da o dokazu ni sledu. Za dokazovanje priposestovanja pred letom 1853. zakon ne pozna nikakoršnih izjemnih določb, ergo mora biti dokaz enako strikten, inace je jalov. Predočujočim si to

načelo, se nam odkrije protislovje prvotnega utemeljevanja prizivne stopnje, da morejo zadoščati tudi samo indiciji. Nikdar ne bo dovolj, da »se dokaže s pričami, ki iz lastne vednosti 30letnega uživanja sicer ne morejo potrditi, ki pa vendar podajo zadostnih indicijev, da se je uživanje vršilo tudi poprej, n. pr. če priča pravi, da je njegov prednik pripovedoval o prejšnjem dolgoletnem, nepretrganem uživanju.«

Če mora biti dokaz strikten, se ga ob vsej svobodi v §-u 272 c. pr. r. zajamčene in v zgornjem primeru izjemno krepko podarjane dokazne ocene ne more nameščati z indicijem ali z indiciji, ki tudi še ob največjem številu ne zadevajo dokaznega jedra. Tisti 82letni starec je vendar potrdil okolnost, ki so jo zahtevali, naj jo pove. Kako pa jo je sodnik potem ocenil? In obe višji stopnji, nista li pritrdili oceni? Popreje je pa bila pomanjkljivost v postopanju in dokaz se je moral izvesti. Nikari se zatekati k trditvi, da je 82-letni svedok premalo odločno in premalo verjetno izpovedal. Bodi si, da je vplival ta moment (glej razloge prvega sodnika), toda ali bi bil mogel sodnik oceniti indicij drugače, nego ga je, ako bi bil priča tudi še to pojasnil, ob kateri priliki in s kakšnim povodom je bil rajni oče pravil o svoji in dedovi pašnji? Recimo, da bi bilo še nadaljnih deset, enako starih prič soglasno in za toženca kolikor moči povoljno potrdilo vse te reči. Potem bi rekli, da je indicij ostal enak, le na objektivni zanesljivosti je pridobil, ker je v desetih izpovedbah več jamstva za resničnost, nego v poedini izpovedbi stare in duševno opešane priče. Niti takrat bi ne bilo z indicijem drugače, ako bi bile te druge priče izpovedale, da vedo vsaka od svojih prednikov, da so kajžarji s pravico pasli. To bi bilo sicer res nekaj več, toda kje je sodnik, da bi z uporabo §-a 272. c. pr. r. proglašil to indicijalno gradivo za dokaz priposestovanja, ki ustreza zakonu?

To razglabljanje nas je privedlo do zaključka, da se priposestovalni dokaz zoper patent od 5. julija 1853 št. 130 drž. zak. dandanes sploh ne more več posrečiti.

Prvič zato ne, ker zahteva popolni dokaz neposrednih svedokov. Le-ti so mrtvi. Če vzamemo najvišjo znano starost, določimo leto 1900 za tisto, ko so izmrli. Vsako nadaljnje leto je dokaz še bolj onemogočilo. Leta 1910 bi bil moral tožnik razpolagati že s 105 let starimi pričami. Takih ni, in če bi bila kje kakšna, ji je duh že toliko slab, da ne šteje več.

Drugič zato ne, ker so še živeče priče v stanu potrditi le kak indicij. Indiciji dokaza ne morejo namestiti. Povrh pa so vsled kakovosti svedokov (starih 80 let in več) hudo problematične vrednosti, kar se tiče verjetnosti.

Lepo je, kar je prvotno reklo vrhovno sodišče, in naj se zares zmerom pretrese vse, kar je tožencu v prilog. Toda nobeno sodišče ni dolžno muditi dragocenega časa s provajanjem nemožnih dokazov. Vsled naravnega zakona umrljivosti ljudi je postal priposestovalni dokaz za dobo trideset let nazaj od leta 1853. nemožen. Trditev sama, da je pravica v tej obliki priposestovana, je lahko resnična in tudi sedaj ni paradokсна. Sodnik jo bo moral zabeležiti v zapisnik. Toda ker je dokaz te trditve po preteku časa onemogočen, bo sodnik ponujeni dokaz kratkomalo zavrnil prav zaradi tega, oziroma ne bo zagrešil nobene pomankljivosti postopanja po §§-ih 496, 482, 215 itd. c. pr. r., ako strank ne bo navajal, naj predlagajo dokaz o tej trditvi. S tem bo tudi strankam ustrezno, ker bodo prihranjeni pravdni stroški.

Dr. F. G.



Pridobitne in gospodarske zadruge.

Spisal Fr. Višnikar, c. kr. viš. sodni svetnik v p.

IX. Sklepčnost občnih zborov (§ 31 zadr. zak.).

V najnovejši t. j. peti izdaji zakonov in ukazov o pridobitnih in gospodarskih zadrugah (c. kr. dvor. in drž. tiskarna l. 1910) je pri §-u 31 zadr. zak. z dne 9. aprila 1873 drž. z. št. 70 navedena odločba vrhovnega sodišča 27. aprila 1909, R II 387/9, Jur. Bl. 1910, št. 5, v kateri je baje izrečeno pravno načelo: »Določba pravi, po kateri bodi občni zbor, izvzemši §-a 32 zadr. z., sklepčen, akotudi ni deseti del članov navzočnih, je nedopustna.«

Taka odločba bi bila naravnost v protislovju s §-om 31. zadr. z., ki se glasi: »Da je občni zbor sklepčen, je potrebno, ako zadružna pogodba nič drugega ne določa, da je navzočnih ali zastopanih vsaj de-

seti del članov.« Ta paragraf dopušča torej izrecno, »impressis verbis«, da smejo pravila za sklepčnost občnih zborov določiti kaj drugega. Volilna pravica se ustanovi v zadružni pogodbi, samo v §-u 27 zadr. z. je imperativno izrečeno toliko, da mora vsak zadružnik imeti najmanj en glas. Drugo se prepušča pravilom, ki tvorijo zadružno pogodbo ter ustanavljajo pravice in dolžnosti članov. Po dosedanji 38letni praksi se je brez ugovora tako postopalo. Zadružna pravila običajno določajo, da občni zbor veljavno sklepa, ako je zastopana »najmanj desetina deležev« ali pa »najmanj deseti del kapitala, vplačanega v zadružnih deležih.« Taka pravila so se dosedaj brez zadržka vpisovala v zadružni register.

Ako natančneje pregledamo slučaj, ki je podlaga zgoraj omenjenemu sklepu z dne 27. aprila 1909, R II 387/9, in vsebino tega sklepa, vidimo, da vrhovno sodišče začetkom navedenega načela ni izreklo vobče, torej tudi za primer, ako pravila glede sklepčnosti občnega zbora kaj drugega določajo, nego li zakon. Če se kdo sklicuje na že razsojene slučaje in na razne publikacije, je postopati previdno. Večkrat se iz utemeljevanja kake odločbe izpuli stavek, ki bolj ugaja dotičniku, ter se ga potem uporablja, češ, da je pravno načelo ali pravorek vrhovnega sodišča. Ako se ne iztakne, se podtakne, kar se rabi in se tako dela pravno mnenje. Pri vsakem slučaju, ki je redko sličen drugemu, je treba poznati dejanski stan, podlago odločbe.

V zgoraj odločenem slučaju je pri trgovskem sodišču v Pragi zaprosila družba usnjarijev, ki so se zvezali za nakup sirovin v obliki zadruga z o. z., naj se vpiše firma: »Derma reg. zadr. z o. z.« Predložila je pravila, katera je pa sodišče spoznalo iz več razlogov za pomanjkljiva in nedopustna ter je vsled tega odklonilo vpis v zadružni register. (Sklep z dne 10. februarja 1909, Firm. 604, Gen. 10.) — Višje deželno sodišče v Pragi je s sklepom dne 3. marca 1909, R IV 108/9 rekurz zavrnilo ter obširno utemeljuje, da so predložena pravila v več točkah deloma nejasna, deloma med sabo v protislovju. Kooptiranje članov načelstva, ako kdo odstopi, je nedopustno (po odl. vrh. sod. 7. dec. 1909, R II 1021/9, Gen. 1910, št. 5 to ni izključeno). Določba pravil (§ 42), da je občni zbor ob vsakem številu navzočnih sklepčen, ako je bilo le vabilo pravilno, nasprotuje določbi §-a 31 zadr. zak., po kateri je za sklep-

čnost potrebno, da je najmanj deseti del članov navzočih, in so le taka pravila dopustna, ki določajo navzočnost večjega, nikakor pa ne manjšega števila članov ali morebiti celo enega samega člana. — Vrhovno sodišče je s sklepom 27. aprila 1909, R II 387/9 zavrnilo revizijski rekurz, ker ni pogojev za § 16 ces. pat. 9. aprila 1854 d. z. št. 208 in z ozirom na § 42 pravil ter § 32 zadr. zak.

V le-tem slučaju je torej šlo za registriranje nove zadruge in novih, iz več razlogov nedopustnih in pomanjkljivih pravil, ne pa za veljavnost že obstoječe in pravomočno vpisane zadružne pogodbe, na podlagi katere so se že pridobile pravice in prevzele dolžnosti. Po zadobljenih izkušnjah je pač umestno, da se ob nanovo ustanovljenih zadrugah in ob vpisu novih pravil ravna z vso previdnostjo in strogostjo. Po revizijskem zakonu z dne 10. junija 1903 drž. zak. št. 133 imajo sodišča in revizijski organi dovolj vpliva in lahko zadružna načelstva silijo na to, da se odpravijo event. nedostatki in nepravilno poslovanje načelstva. Za spremembo pravil pa je kompetenten samo občni zbor, to so tisti, ki so sklenili zadružno pogodbo.

V navedenih sklepih ni izrečeno, da so nedopustna ali neveljavna taka pravila, katera določajo, da je občni zbor sklepčen, ako je zastopan deseti del deležev ali v deležih vplačanega kapitala. Taki judikati nam niso znani in jih bržkone tudi ni, ker govori zakon prejasno za dopustnost takih pravil. Ako bi se povsod zahtevala navzočnost desetine članov, bi zlasti pri večjih zadrugah, ki štejejo po več tisoč članov, bili občni zbori redno nesklepčni. Taka pravila bi torej ne imela praktične vrednosti. Sklicavati bi se moral vedno drugi občni zbor, ki je po §-u 32 l. c. sklepčen ne glede na število navzočnih ali zastopanih članov, torej tudi tedaj, ako pride na občni zbor en sam član. S takim postopanjem bi se morebiti ustreglo črkam, ne pa duhu zakona in razvoju zadrug.

Zaradi tega se je razvila praksa, po kateri zadružna pravila navadno določajo, da občni zbor veljavno sklepa, ako je zastopan deseti del deležnega kapitala. Tudi novejši zakon z dne 6. marca 1906 št. 58 o družbah z o. z. določa v §-u 38, da je za sklepčnost potrebno, da je zastopan vsaj deseti del osnovnega kapitala, ako ni v družbeni pogodbi drugače določeno.

Pri zadrugah so opravični deleži navadno dvojni, glavni po 200 K in poslovni po 2 do 5 K. Glavni deleži se zahtevajo, da se dobi potrební ustanovni kapital, in ustanovniki pridobe večji vpliv na poslovanje in razvoj zadrúge; mali poslovni deleži pa zaradi tega, da se revnejšim slojem, zlasti tistim, ki iščejo pri zadrugi kredita, olajša pristop. Ako bi imeli lastniki glavnih in poslovnih deležev na občnih zborih enake pravice, vsak zadrúžnik samo po en glas, bi se glavni deleži pač težko oddali. Gotovo pa je v interesu zadrug, da se omeji število deležev in glasov v eni osebi, da ne dobi ena oseba ali neznatno število oseb neomejeno gospodarstvo v roke, kar postane lahko za druge usodepolno.



„Querela inofficiosæ donationis“ po §-u 951 o. d. z.

S plenis. sklepom z dne 3. junija 1903 št. 158 praes. je precej luči prišlo v razlago §-a 951 o. d. z. V knjigo judikatov pod št. 157 se je vpisal dalekosežni stavek: »Pri izračunanju nujnega deleža ni vpoštovati daritev med živimi«. S tem je rečeno, da pretirana daritev z zapuščino nima nič opraviti. Tožba po §-u 951 o. d. z. ima vse drugo podlago, kakor tožba »ad implendam legitimam,« za kojoj se nujni delež prejkoslej izračuna po §-ih 784 do 788 o. d. z. »In usum« tožbe po §-u 951 o. d. z. se izračuna nekak »širši« nujni delež na podlagi premoženjskega stanja ob času daritve. Koliko smejo nujni dediči zahtevati povračila iz pretirane daritve, je po teoriji in praksi že dovolj pojasnjeno. Povračilni fond je ali diferenca med polovico premoženja ob daritvi in zapuščino ali diferenca med polovico premoženja ob daritvi in daritvijo, in sicer tisti izmed teh dveh zneskov, ki je v danem slučaju nižji.

Ni pa dognano, koliko more vsak posamezni nujni dedič iz tega fonda terjati. Gotovo zopet »sorazmerno«, kakor se načelno večkrat predpisuje v našem dednem pravu, in sicer sorazmerno oškodovanju vsled pretirane daritve. Nujni dedič, ki ima več škode, naj dobi več, oni, ki ima manj škode, manj! Če je donatar

tudi nujni dedič, ga ni šteti ali privzeti v ta račun, ker vendar ni oškodovan po daritvi. Podlaga za izračunanje škode pa ni vselej oni znesek, ki ga ima dobiti nujni dedič po oporoki, temveč, če je znesek nižji kakor nujni delež (v ožjem in običajnem pomenu), računski znesek nujnega deleža, to pa zategadelj, ker si dopolnilo nujnega deleža more terjati nujni dedič od sodedičev. Doplačilo gre torej iz drugega naslova in fonda, a nikakor ne iz žepa donatarja. Ako nujni dedič od sodedičev ne izterja ali iz drugega razloga izgubi »actio ad implendam legitimam,« za to ne more odškodnine iskati pri donatarju.

Po tem, mislim, povsem zakonitem in pravičnem naziranju je torej možen slučaj, da donatar, ki je obenem prikrajšan nujni dedič, toži sodediče na dopolnitev nujnega deleža in mu ga morajo plačati, kolikor »compensando« ne morejo ugovarjati svoje terjatve ex § 951 o. d. z. Na pr. premoženje ob daritvi 20.000 K, daritev nujnemu dediču A 15.000 K, zapuščina 7000 K, oporoka: nujni dedič A nič, nujni dedič B 3000 K, extraneus C 4000 K. Nujni delež v ožjem smislu je v tem slučaju 1750 K, »širši« nujni delež »in usum« tožbe po §-u 951 o. d. z. pa 5000 K. Fonda za povračilo pretirane daritve je 3000 K, ki jih vse dobi B, ker na A iz tega naslova ideelno ne pade nič. Pač pa ima A pravico na nujni delež 1750 K, h kojemu morata sorazmerno prispevati B in C, in sicer B 750 K, C pa 1000 K. Tožbi B-ja v zmislu §-a 951 o. d. z. radi 3000 K more A »compensando« ugovarjati 750 K iz naslova dopolnitve nujnega deleža. Drug primer: Premoženje ob daritvi 20.000 K, daritev nekemu C 15.000 K, zapuščina 4000 K, nujni dedič A dobi po oporoki 500 K, B pa 3500 K. Povračilni fond je tu 5000 K, nujni delež 1000 K, »širši« nujni delež pa 5000 K. A je oškodovan na nujnem deležu po ožjem in širšem računu. Ako bi sodediča B prijel za dopolnitev nujnega deleža, bi dobil od njega 500 K, tako da bi bilo stanje A 1000 K, B pa 3000 K. Ti zneski, dasi event. le ideelni, so podlaga računu, po kojem si A in B razdelita fond 5000 K. A je oškodovan v primeri s širšim nujnim deležem za 4000 K, B pa le za 2000 K, torej: $x : y = 2000 : 4000$, $x + y = 5000$, $y = 1666\frac{1}{3}$, $x = 3333\frac{2}{3}$. A dobi povračilo po §-u 951 o. d. z. od donatarja C $3333 \cdot 66$ K, B pa dobi $1666 \cdot 33$ K.

G. Ž.



Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ali more oče tožiti »odpeljivca« (§ 96 k. z.), naj mu vrne nedoletno hčer, ki jej je pomagal na tuje, zlasti če se je potem omožila? Ali more zahtevati odškodnino za izgubo očetovske oblasti ali za to, da mu hči ne dela pri hiši?

C. kr. okrožno sodišče v Novem mestu je v pravdni stvari Janeza R., posestnika v O., zoper Janeza O., posestnika v V. in Janeza G., posestnika v C. zaradi 2099 K 80 h s prip. s sodbo od 5. maja 1911 opr. št. Cg I 87/10-17 povsem zavrnilo tožbeni zahtevek vsebine:

»Toženca sta dolžna tožniku njegovo dne 7. aprila 1893 rojeno hčer Nežo R., katero sta mu avgusta 1909 zvijačno spravila v Ameriko, vrniti ali pa mesto tega plačati odškodnino v znesku 2099 K 80 h s 5% obrestmi od dneva vročene tožbe, vse pod izvršbo — in pa tožbeni zahtevek:

»Toženca sta dolžna nerazdelno plačati tožniku za izgubo očetovske oblasti nad hčerjo Nežo odškodnino per 2099 K s 5% obrestmi od dneva vročene tožbe pod izvršbo.«

Razlogi.

Tožnik opira svoj prvotni tožbeni zahtevek, da mu morata toženca vrniti nedoletno hčer Nežo, na njuno kaznjivo dejanje, s katerim sta jo zvijačno za tožnikovim hrbtom spravila v Ameriko.

Zatrjevano krivično ravnanje tožencev je z ozirom na določilo §-a 268 c. pr. r. ugotovljeno že po pravomočni kazenski sodbi, ki ju je radi tega krivim spoznala hudodelstva po §-u 96 k. z. Tako kaznjivo dejanje daje tožniku glede na določbe §-ov 1295, 1324, 1331 o. d. z. brezdvomno celo močan odškodninski naslov za morebiti mu nastalo, z onim krivičnim dejanjem v vzročni zvezi stoječo škodo. Vsikdar, kadar je presojeti odškodninski zahtevek, je imeti pred očmi: nastalo škodo, vzročno zvezo, krivičnost škodujočega dejanja in pa krivdo poškodovalca.

S stališča §-a 1323 o. d. z., da se mora v slučaju povračila povzročene škode vse postaviti v prejšnji stan, je menda tožnik

uravnal svoj tožbeni zahtevek tako, da zahteva v prvo od tožencev hčer.

§ 145 o. d. z. opravičuje imetnika očetovske oblasti, na katero edino gradi tožnik svoje zahteve, da terja pobeglega otroka nazaj, to pa zgolj v izvenspornem postopanju.

Da zahteva tožnik svojo hčer od tožencev tožbenim potom, izhaja iz tega, ker ne pripisuje važnosti določilom našega državljanskega zakonika o očetovski oblasti, ki so ustanovljena uprav v prid zakonskim otrokom, marveč poudarja pravzaprav le delavno moč svojega omenjenega otroka, kakor da bi bil poglavitni izvirek očetovske oblasti: izrabljanje otrokove sile.

Rešujé to pravdo je posebej pretresati privoljenje odpeljanega otroka, katero ugotavlja napominana kazenska sodba in katero je uvidevati že v dejstvu samem, da je Neža R. vesela in voljna odpotovala iz domovine.

Že radi tega, ker je tožnikova hči ravnala, čeprav s kaznivo pomočjo tožencev, po lastni svobodni volji in ker toženca nimata na njo nobenega vpliva in tudi ni v njuni dopustni moči, da bi jo kako iz Amerike dobila, če sama noče, nista v položaju, jo tožniku vrniti.

Še tožnik sam, dasi načeloma v to upravičen, bi z ozirom na bivanje hčeri v inozemstvu težko dosegel, da bi se morala proti lastni volji povrniti k njemu.

Po pričah in listinah je imeti za dokazano, da se je tožnikova nedoletna hči Neža v Ameriki z dovoljenjem tamošnje državne oblasti po rimsko-katoliškem obredu poročila z Jožefom G.

V zmyslu našega zasebnega prava je domnevati veljavnost zakona, kjer neveljavnosti ni uradoma vpoštevati. Če bi tudi nedostatek po našem pravu o zakonu, da namreč tožnikova hči od očeta ni imela dovoljenja za poroko, ne bil nadomeščen po dovoljenju inozemske državne oblasti, ni to nikak uradoma vpoštevten razlog za neveljavnot skienjenega zakona, katerega pa v izpodbijanje zakona upravičeni tožnik niti uveljavljal ni.

Potemtakem pa mora veljati, akoravno je sedaj omožena tožnikova hči še nedoletna, z ozirom na določbe §-ov 91, 92 in 175 o. d. z. načelo, da ima slediti zakonskemu možu. —

Ker tožnik hčere ne more dobiti nazaj, zahteva mesto nje odškodnino, zastopajoč stališče, da bi morala inače ostati vsaj do 24.

leta pri njem ter bi mu v tem času zaslužila, kakor je to izračunal, 2099 K 88 h.

Tudi ta zahtevek je popolnoma neupravičen.

Pred vsem temelji ta zahteva na pravopomotnem tožnikovem nazoru o očetovski oblasti.

V kratkem povedano, nalaga naše državljansko pravo staršem dolžnost, da svoje otroke odgojé in tudi preskrbe. Zakon tudi odkazuje roditeljem važno vlogo pri volitvi otrokovega poklica, a uvažuje tudi otrokovo voljo in ob nesporazumljenju govori zadnjo besedo varstveno sodišče. Smoter zakona pa je: vse v prid otroka, ki nikdar ni le delavec svojih staršev.

Nagib, zakaj sta toženca tožniku hčer odpeljala, ki je istotako kakor otrokovo privoljenje za učin hudodelstva po §-u 96 k. z. brez pomena, je pa za to pravdo velevažen, ker pojašnjuje zahtevek glede škode.

Po nepristranskih pričah je posvedočeno, da je tožnik s svojo hčerjo tako grdo ravnal, da bi bila uspešno pozvala na pomoč proti prekoračenju njegove očetovske dolžnosti ne le varstvenega, marveč tudi kazenskega sodnika. To in pa svedočenje Mice G. kaže v zvezi s postopanjem tožnikove hčere to, da je sama hrepenela in si prizadevala, na vsak način priti iz očetovske hiše. Tožniku samemu ni moglo biti posebno resno na tem, da bi pridržal doma svojo hčer, s katero se ni razumel, kar izhaja iz izjave njegove žene napram priči Neži I.

Ni treba obširnega utemeljevanja, ves stvarni položaj, osobito korak tožnikove hčere, ki je brez slovesa zapustila domačo hišo in pa značilno pismo tožnika na svojega zeta Janeza O., osvetljuje razmerje med tožnikom in to njegovo hčerjo in potrjuje tak prepad med njima, da tožnik ni najmanje ne more računati s tem, da bi mu ta otrok tako delal, kakor on misli in da bi mu sploh kaj delal. Sodeče sodišče je utrjeno v prepričanju, da je nezadovoljnost te od tožnika tako zametovane hčeri toliko dozorela, da je sklenila pod vsakim pogojem zapustiti očetovo hišo in je našla v tožencih pač dobrodošla pomagacha, ki sta jej pripomogla k uresničenju njenih želja.

Gotovo je, da pot, katero je i tožnikova hči Neža i katero sta toženca ubrala, ni bila prava, stoji pa tudi, da bi tožnik ob takem ravnanju nikakor ne mogel ubraniti hčeri, ko bi ta prosila sodne odpomoči, da bi ne šla služiti. Utemeljeno je torej sodno prepričanje,

da bi Neža R. tožniku tudi, ko bi ne bila odšla v Ameriko, ne delala. Škode, ki bi jo bila toženca povzročila, tožnik ni izkazal.

Sicer pa tožnikov zahtevek, naj se mu povrne dobiček, ki bi ga imel vsled dela svoje hčere Neže, tudi še na drugo stran nima podlage. Čeprav je tožnik svoj izgubljeni dobiček izračunal v številkah, visi vendar v zraku. Vprašljivo je, če bi imel sploh dobiček in kak. Nič ni določenega. Podanih je polno možnosti, ki bi onemogočile hčeri Neži delovanje na tožnikovem zemljišču, tudi če bi recimo rada delala. Lahko bi na primer obolela in postala sploh za delo nezmožna ter bi tožniku mesto pričakovanega dobička povzročila le stroške. Odprto je seveda tudi vprašanje, če bi res neobhodno do 24. leta ostala na domu, če bi morda vendar ne služila in če bi se tudi v domovini preje ne omožila. Kratkoterminalno tega dobička, ko bi tudi tožniku pristojal, ni preceniti in to tudi ne po navodilu §-a 273 c. pr. r.

Kakor prvotnemu tožbenemu zahtevku, tako tudi eventualnemu drugemu ni bilo ugoditi.

Po pravnem nazoru sodišča je ta eventualni tožbeni zahtevek dopusten, ker se opira z ozirom na tožbene dejanske navedbe na isti tožbeni naslov: odškodnino mesto hčere, ki se je tožniku odtegnila iz njegove očetovske oblasti.

Ker ceni izgubo te očetovske oblasti tožnik po tem, da bi mu bila hči Neža v teku let zaslužila 2099 K 80 h, pridemo nazaj k drugi točki prvotnega tožbenega zahtevka. Tamkaj izvedeno velja tudi tu.

Poudariti je le še, da očetovska oblast ni samo pravica, ki bi očetu donasala posebnih koristi, marveč predvsem dolžnost, ki zahteva marsikaterih žrtev. Če se vpoštevata, da živi tožnikova hči v Ameriki v zakonu, ki si ga je prosto volila, da je torej izven tožnikove skrbi, ni uvideti, kako škodo naj bi trpel tožnik, čigar prva očetovska dolžnost je, da otroka preskrbi.

Temeljem obrazloženega je bilo, ne da bi se trebalo spuščati v brezplodno razmotranje nadaljnjega obširnega dejanskega stanu, oba tožbena zahtevka zavriniti.

C. k. r. višje dež. sodišče v Gradcu prizivu tožnikovemu s sodbo od 16. novembra 1911 opr. št. Bc II 87/11 ni ugodilo.

Razlogi.

Nedopustnost pravne poti je vsakokrat uradoma vpoštovati. (§ 240 c. pr. r.)

V civilni pravdi je glede vsebine zahtevane odločbe, ki se ima tožencu prisilno naložiti, potreba, da gre za privatnopravno zahtevo, za katero daje pravni red sodno pomoč, ne pa upravno-pravno pomoč, torej za zahtevo, za katero je pravna pot dopustna, bodisi takoj ali pa po poprejšnji odločbi drugih oblastev. Tu mora biti sposoben tožbeni temelj in tudi takšen pravni naslov. Oboje je tudi dano v tem slučaju.

Tožbeni zahtevi je, kolikor se zahteva vrnitev otroka ali odškodnina v znesku 2099 K 80 h, podloženo ravnanje tožencev, ustanavljajoče odgovornost, in pravni naslov se naslanja na določbe občega prava (§-a 1295 in 1329 o. d. z.). Tožbeni predlog pa ne zahteva samo, naj se vrne otrok (§ 145 o. d. z.), tožnik se hoče zadovoljiti s plačilom denarne vsote.

O taki zahtevi pa ni moči odločiti v oficijoznem postopanju.

O uporabi §-a 1329 o. d. z. ne more biti govora, ker odpeljanka ne toži. S silo ni bila odpeljana hči, tudi se je ni imelo privatno zaprte, ali namenoma je protipravno toženca nista spravila ob svobodo.

Neža R. se je v inozemstvu omožila in je sedaj nadalje v oblasti moža (§ 175 o. d. z.).

Tožencema ni moči s tožbo nekaj naložiti, kar se da izpolniti le z voljo tretje osebe. Tu ni možna prisilna izvršitev sodbe.

Take zahteve sodnik ne more pripoznati. Nalog, naj se vrne hči, je nalog nedopustnega dejanja; brez protipravnega poseganja v moževe pravice bi toženca ne mogla vzpostaviti prejšnjega stanu.

Ako pa tožencev k nedopustnemu ravnanju ni moči siliti, onda tudi o odškodnini ne more biti govora.

Zahtevati plačilo je tu nedopustno, ker človek kot oseba ne more imeti stvarne vrednosti.

Zahtevati odškodovanje za izgubo očetovske oblasti ni upravičeno. Očetovska oblast je legalen pojem (§ 147 o. d. z.), ne pa imovinski predmet. Za izgubo nematerijalnega dobra se navadno ne

more odškodnina zahtevati. Ta del tožbenega predloga namerja zavarovanje materialnih refleksnih učinkov iz §-a 1329 o. d. z. —

Iz pravice odpeljanke zahteva oče odškodnino. Odpeljivec je dolžan priskrbeti svobodo in popolno zadostilo. Popolno zadostilo pa ne obsega povračila nematerijalne škode. To izhaja že iz besedila §-ov 1295, 1324, 1326, 1328, 1330 do 1333 o. d. z., ki vsi govore o dejanski škodi, o izgubljenem dobičku, stroških itd., torej o škodi v imovini. Če kaže § 1323 o. d. z. na poravnavo povzročene razžaljenja kakor sestavni del popolnega zadostila, se s tem ne misli poravnava nematerijalne škode, ker s tem se ne izraža tretji, poleg škode in izgube dobička nastopajoči način povrnitve škode. S temi besedami se je le izraz za storjeno škodo poostril. Poravnava povzročene razžaljenja pomeni samo poravnavo povzročene škode.

K temu zaključku sili, ne oziraje se na besedilo drugih zakonovih določb za pravico do odškodovanja, zlasti uvaževanje, da se je po uku in teoriji naravnopravne šole, ki je za časa kodifikacije o. d. zakonika gospodovala, kakor tudi po izražanju kompilatorjev vsaka kulpozna ali dolozna kršitev označevala za »razžaljenje osebe«, in da tudi oficijalno stvarno kazalo k o. d. zakoniku pod iskalno besedo »Beleidigung« navaja na besedo »Verletzung«. (Randa, Schadenersatz pag. 155).

Pa tudi za to, da se je tožniku dozdevno odtegnila delavna moč, toženca nista odgovorna in se tožniku ne more priznati odškodnina.

Otrok ni zavezan pri hišnem gospodarstvu in pridobivanju zakonskega očeta po možnosti pomagati. Otrok ima pravico, samostojno uporabljati svojo delavno moč, kar izhaja iz določb §§ 148, 149, 244, 246 o. d. z.

Dokaz, da je bila Neža R. pripravljena v hiši tožnika za pridobivanje delati, ni dognan in se pač tudi ne da dognati. Ne da se določiti, da bi hči, ko je dobivala oskrbo pri očetu, z zunanjim delom imela zaslužka. Z lastnim zaslužkom bi ona očeta oprostila dolžnosti, ki mu je naložena po zakonu, da jo preskrbuje (§ 141 o. d. z.).

Prizivni razlog nepravice ocene dokazov je pogrešen. Napad je naperjen proti ugotovitvi resnice, ki za razsojo o pravnem obstoju zahtevka ne more imeti nobenega pomena.

Brez pomena je, če je hči, ki je dobo nedoraslosti že preko-račila, zaradi grdega ravnanja ali pa iz drugih razlogov očetovo hišo zapustila, ker ni govora, da je bil oče zaradi vzgoje upravičen, otroka zadržavati ali nazaj zahtevati, ali pa še celo v to zavezan.

Da bi bil tožnik v revščino prišel, se sploh ne trdi; vprašanje zastran obveznosti hčere iz §-a 154 o. d. z. se ne more sedaj niti pretresati, niti reševati.

Izvrševanju pravic iz §-a 145 o. d. z. toženca ne stavita nika-kih ovir.

Ker za pravico do odškodnine ni temelja, bilo je dokazovanje glede višine odškodnine po zvedencih odveč.

Bistvene pomanjkljivosti postopanja po §-u 496 št. 2 c.pr. r. ni najti. Skozi in skozi pravilna pravna presoja stvari dovedla je pravdno sodišče do zavrnitve tožbenega zahtevka.

V r h o v n o s o d i š č e z o d l o č b o d n e 21. s e p t e m b r a 1911 o p r. št. Rv II 418/11 n i u g o d i l o r e v i z i j i t o ž n i k o v i.

R a z l o g i.

Prizivno sodišče je čisto po zakonu zanikalo, da bi imel tožnik sploh pravico do odškodnine. Da očetovska oblast ni nikak pred-met prometa, nikak materijalni vrednostni objekt, o tem gotovo ni treba govoriti, prav tako ne o načelu, katero prizivno sodišče čisto primerno povdarja, da ima namreč očetovska oblast pospeševati blaginjo otrokovo, ne pa služiti dohodkom roditeljev.

Čisto nerazumljivo je, kako da se revizija sklicuje na »vrednost posebne priljubljenosti« (§ 1331 o. d. z.). Da je moči zahtevati povračilo za takšno vrednost, treba vendar, da je tu škoda na stvari; takšna se v tem slučaju ne da misliti in o njej tudi tožnik ni govoril do revizije.

Že prvi sodnik je ugotovil, da se izguba delavne moči hčere pri hiši nikakor ne da oceniti. Obe višji sodišči, torej tudi izpodbijana sodba pa pravilno naglašata, da tožnik niti ni imel pravice, rabiti delavno moč svoje že dorasle hčere za hišno gospodarstvo, in se sklicuje pravilno na §-e 148, 149 in 151 o. d. z.

Prav tako, kakor so neutemeljeni odškodninski zahtevki tož-nikovi, je tudi neutemeljena zahteva, naj se mu vrne njegova nedoletna hči Neža, zahteva, ki se da razlagati pač le po §-u 1323

o. d. z., glasom kojega naj se vse postavi v prejšnji stan. Tega pa toženca že zafegadelj ne zmoreta, ker nimata pravnega sredstva, da bi pripravila ali primorala odpeljano hčer, naj se vrne v očetovo hišo, — ne glede na eventualne pravice moža, s katerim je imenovana Neža R. po rimskem obredu poročena. Ta zahteva je torej v istini popolnoma neizvršljiva, pa tudi nedopustna, kar se tiče svobodne, napram tožencema neobvezane volje tretje osebe.

Revizija je torej čisto neosnovana, da, deloma je skoraj nagajiva. X.

b) Na dejstvo, da se je toženec hvalisal, češ, da mu pristojna služnostna pravica, se »actio negatoria« z dajätvenim zahtevkom po zmislu §-a 250. o. d. z. ne da opreti. — Prizanje §-a 395. c. pr. r. to še ni, ako toženec predlaga, da naj se izda sodba po tožbenem zahtevku, sicer pa naj se tožnik obsodi v povračilo stroškov.

Helena L., mati pa varuhinja ndl. Pavla L., toženca, je bila pozvana od pooblaščenca tožnikov, Jožefa H., naj opusti vsako lastitev pravice, da sme na parceli x les odlagati. Najprej se je pokorila tej zahtevi in se zavezala, da plača vsako leto 10 K za priznanje. Toda te »poravnave« varuško sodišče ni odobrilo, ker je Helena L. pred sodiščem zatrjevala, da so zadevno pravico predniki nedl. toženca že 70 let izvrševali. Na to je bil nedl. Pavel L. tožen, naj prizna, da nima pravice, les odlagati na parceli x, dalje da se mora zdrževati izvrševanja take pravice in da mora plačati pravdne stroške.

Pri sporni razpravi pa Helena L. sploh ni mogla dokazati nikaškega izvrševanja pravice odlaganja lesa ter je izjavila imenom Pavla L., da prizna, da nima pravice, odlagati leša na tožnikovi parceli, obenem pa predlagala, da naj se »sicer spozna po tožbenem zahtevku, tožnike pa obsodi v povračilo stroškov.«

C. kr. dež. sodišče v C. je tožbeni zahtevek zavrnilo, ker je bilo mnenja, da ni tu nikake lastitve služnosti.

C. kr. višje deželno prizivno sodišče v G. je prizivu tožnikov ustreglo, tožbenemu zahtevku popolnoma ugodilo in toženca obsodilo v povračilo stroškov obeh inštanc iz naslednjih razlogov:

Ako je toženec pri ustni razpravi izjavil, da prizna, da nima pravice odlaganja lesa na parceli tožnikov, in da predlaga, naj se po tožbenem zahtevku spozna, a tožnike obsodi v povračilo stroškov — onda je to nedvomno priznanje zahtevka tožnikov, vsled katerega je vsako razmotrivanje glavne zadeve odveč, in je bilo sodišče primorano, spoznati po tožbenem zahtevku. Utesnitev, ki je bila pridana priznanju, se ni tikala tožbenega zahtevka, ampak dolžnosti stroške povrniti. Toženec je hotel izraziti, da ni takega dejanskega stanu, ki bi ga vezal, povrniti stroške. Ali dolžnost povračila stroškov je urejena izključno po pravdnem pravu, in ker toženec ni navedel, katera dejstva naj ga oproščajo dolžnosti povračila stroškov spričo splošne določbe §-a 41 c. pr. r., onda tisti utesnitvi ne gre nikakega pomena.

Ali tudi tedaj, ako o kakem priznanju ne bi bilo govora, moralo bi se tožbenem zahtevku vendarle ugoditi. Pravdno sodišče je verovalo navedbam priče Jožefa H., pooblaščenca tožnikov. Ako se torej smatrajo dejstva, katera je ta priča potrdil, za resnična in ako se nanje vporabi zakon, onda je praviloma sklepati, da si je toženec v resnici lastil služnost na parceli tožnikov. Sicer zakonita zastopnica nečletnega toženca priči Jožefu H. ni priznala, da bi bil toženec sam les odlagal na parceli tožnikov, ali ona se je sklicevala na to, da so njegovi predniki to delali, in sicer že 70 let sem, in je dejala, da bo tudi ona tako delala in da je stvar že zastarana. V tem pa tiči gotovo priznanje, da so si lastili služnosti predniki in da si jo lasti tudi toženec, ki je bil pač upravičen, vračunati si posest svojih prednikov (§ 1493 o. d. z.).

C. k. r. v r h o v n o s o d i š č e je z odločbo z dne 8. marca 1911 o. št. Rv VI 122/11, ugodivši reviziji toženčevi, p r v o i u š t a n č n o r a z s o d b o z o p e t u v e l j a v i l o.

R a z l o g i.

Na § 503 št. 4 c. pr. r. oprti reviziji se ne da odrekati upravičenosti. Predvsem ni govora o kakem priznanju tožbenega zahtevka v zmyslu §-a 395 c. pr. r., ker bi tisto vsebovalo tudi obveznost, da se opusté bodoči, prejšnje nadaljujoči posegi v neomejeno lastniško pravico tožnikov, dočim take izjave pri sporni razpravi dne 8. julija 1910 toženčev zastopnik ni podal, a tudi podati ni mogel, ker je dosledno zanikaval vsakojaki tak poseg od strani toženca. Predlog,

da naj se spozna po tožbenem zahtevku, neposredno za tem, ko se je vnovič predlagalo v glavni stvari, namreč da naj se tožbeni zahtevek odbije cum expensis, po celem zmislu ni hotel ničesar drugega izraziti, nego da toženec nima nikakega stvarnega interesa glede tega tožbenega zahtevka. V to svrho se je sicer res, kar se ne da prerekati, izbrala kaj malo srečna oblika; ali bilo bi vendar le preformalistično, ako bi se hotelo tisti izjavi, na kvar toženca, dati močnejši pomen, kakor ga je imeti hotela ali imela hoteti po vsem vedenju toženčevem.

Pomotno pa je tudi naziranje, da je tožbeni zahtevek upravičen, ne glede na dozdevno priznanje, ker je toženčeva varuhinja svojo izjavo napram priči Jožefu H. o prejšnjem in bodočem odlaganju lesa na dotičnem mestu parcele x spravila, kolikor se nje tiče, iz sveta na ta način, da je pristala v plačilo priznalnega zneska 10 h. V poštev pride pri razsoji o sporu le njeno hvalisanje pred varuškim sodnikom, ki je povzročilo, da le-ta »poravnave« ni odobril, pač pa pripravil pooblaščenca tožnikov do tega, da je priznalni znesek 10 h dal Heleni L. nazaj. Na to je Helena L. zatrjevala, da se tista pravica izvršuje že 70 let sem in da more to tudi dokazati. Ta izjava pa, kakor sodba prvega sodišča ustanavlja, ni odgovarjala resnici, kajti t o ž n i k o m se ni posrečilo dokazati niti enega samega posestnega dejanja v napominanem zmislu, ne od strani toženca, oziroma njegovih zastopnikov, ne od strani njegovih prednikov v posesti. Trditev Helene L. torej ne bi mogla nikdar vesti do nikake pravne utesnitve lastninske pravice tožnikov, ta trditev ni nikak poseg v to pravico, ni nikaka lastitev služnosti, ki bi utegnila spravljati prostost lastnine v nevarnost (§ 523 o. d. z.). Ali, in v koliko bi bilo moglo dati hvalisanje Helene L. tožnikom povod za zanikovalno ugotovitveno tožbo, o tem ni, da bi se razpravljalo, ker je tu dajateni zahtevek po zmislu §-a 250 o. d. z. Presoja stvari je bila tedaj pač na prvi, ne pa na drugi inštanci pravilna.

Posledica toženčeve zmage v glavni stvari je po §§-ih 41, 50 c. pr. r. izrek o povračilu stroškov postopanja vsled pravnih pripomočkov.

Dr. M. D.

c) Za tabularnu dosjelost (§ 1467 gragj. zak.) zahtjeva se, da je dotičnik ne samo uknjižen kao vlasnik, već da je i u faktičnom posjedu sporne nekretnine.

Tužiteljica je u isključivom faktičnom posjedu nekretnina svojeg prednika. Pri osnivanju zemljišnika ove su nekretnine bile upisane kao vlasnost ostalih subastinika, dočim tužiteljica nije bila uknjižena kao suvlasnica, pa stoga ona sada pita, da bude uknjižena kao suvlasnica. Tuženici prigovaraju, da se je ona odrekla svojeg prava i podižu na svoju korist prigovor dosjelosti (§ 1467. gragj. zak.), jer da su oni uknjiženi kao vlasnici od preko 3 godine. Tužba je bila prihvaćena u prvoj i drugoj molbi.

C. k. r. v r h o v n i s u d presudom 18. maja 1910 poslov. br. Rv. IX. 159/10 odbio je reviziju tuženika, a potvrdio presude nižih sudova radi ovih r a z l o g a:

Istićuć revizijske razloge br. 3. i 4. § 503 gragj. post. revizija tuženika Mande i Ante V. napada prizivnu presudu u izreci, da se od spornih dobara dotični dio uknjiži na ime tuženika, a da se ostali dijeli tih nekretnina, koji po zemljišničkoj knjizi njima pripadaju, uknjiže na ime tužiteljice. Napadanje te izreke oslanja se na okolnosti, da su prigodom osnivanja zemljišne knjige g. 1891 sporni djelovi ($\frac{1}{3}$) u cjelosti bez poznijeg ispravka bili uknjiženi na ime tuženika (njihove prednice) pa da je na njihovu korist nastupio tabularni održaj u cijelom obsegu uknjiženja (§ 1467. gragj. zak.). — Da prikaže revizijski razlog br. 3. § 503 gr. post., ne navodi revizija nikakvog protuslovja megju bitnim činjenicam, uzetim za podlogu presude, i stanovitim spisima, u smislu spomenute zakonske odredbe, pa je smatrati neosnovanom tvrdnju revizije, da navod prizivne presude — da se je tužiteljica održala u isključivom posjedu cijelog spornog imanja od smrti pravnog auktora parbenika, uslijedilo g. 1861 dakle i u posjedu djelova nekretnina, dosugjenih joj napadnutom presudom — ne odgovara ispatcima rasprave. Ne postoji staknuti revizijski razlog br. 3. § 503. gr. p.

Što se pak pravnog prosugjenja stvari u upitnom pravcu tiče, koje se napada kao pogrešno, niže su molbe već iz ustanovljenja, da je kod molitelja revizije i njihove prednice pok. Mare V. manjkala potrebstina faktičnog posjeda spornog cijelog imanja ili bar jednog dijela istog, koje je ostalo od g. 1861. uvijek kod tužiteljice,

nerazdijeljeno fizički, ispravno izvele netemeljitost dotičnog prigovora te prama stanju stvari i zakonu dosudile tužiteljici pravo, ne zastarjelo usljed posjeda u naravi, da bude uknjižena na pristojeće i jej djelove. Dosljedno ne pristoji ni revizijski razlog br. 4. § 503. gradj. post.

»Mjesečnik«.

d) Uvrstitvi stroškov, nastalih tekom izvršbenega postopanja pred upravnimi oblastvi, med izvršbene stroške načeloma ne nasprotujejo določbe §-a 74 izvrš. r., odnosno §-a 41 c. pr. reda. — Ali pa so za izvensodne stroške dani pogoji teh §-ov, to je zavisno od razmer posameznega slučaja in spada v sodnikovo odločevanje.

Zaradi izvršljive terjatve v znesku 4000 K se je dovolila A-ju s sklepom c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani od 4. novembra 1909 Cw 102/8-4 izvršba z rubežem, in pozneje s sklepom izvršilnega sodišča v Ljubljani od 7. januarja 1910 E 3319/9-12 prisilna zakupodaja lova, ki ga je bil zavezanec B v občini D. v zakup vzel za čas od 1. julija 1904 do 30. junija 1914 za 250 K letne zakupnine, in sicer predvsem potom javne dražbe. Ker je bila le-ta brezuspešna, se je pozneje po sodnikovem navodilu dal zavezančev lov v zakup iz proste roke z dopustitvijo nadponudbe za 500 K (najmanjši ponudek 250 K) in končno nadponudniku S-u s sklepom 29. julija 1910 za nadponudek 820 K pod pogojem, da temu pritrdi okrajno glavarstvo v L., pristojno politično oblastvo.

Okrajno glavarstvo v Ljubljani pa je z ozirom na dejstvo, da zavezanec, prvotni zakupnik, v zmislu dražbene obveze dne 1. julija 1910 ni založil zakupnine 250 K za čas od 1. julija 1910 do 30. junija 1911, — vzlic obstoječemu rubežu tega zakupljenega lova in pozivajoč se na določbo §-a 8 zakona z dne 15. decembra 1852 št. 257 drž. zak. na zavezančevo odgovornost in stroške odredilo novo zakupno dražbo in odreklo potrditev glede nadponudnikovega prisilnega zakupa, češ, da se lovska pravica v zmislu določbe §-a 1. lovskega zakona ne more izvrševati drugače, nego po odrejeni zakupodaji pristojnega političnega oblastva, in se zato tudi

sprejem zakupnine, ki jo je zahtevajoči upnik za čas od 1. julija 1910 do 30. junija 1911 izplačal, odklanja in vrača.

Izvršilno sodišče je vsled tozadevnega obvestila c. kr. okrajnega glavarstva razpisalo narok za zaslišanje strank na 20. avgusta 1910, pri katerem je zastopnik zaht. upnika povdarjal nezakonitost odklonitve in naznanil, da je že pritožbo vložil na c. kr. deželno vlado. Zavezanec je pa predlagal ustavitev izvršbe, ker se je na ta način njemu odvzela lovska zakupna pravica. Ta predlog je pa izvršilno sodišče s sklepom 20. avgusta 1910 odklonilo glede na dejstvo, da teče zoper odločbo okrajnega glavarstva pritožba in torej še ni ugotovljeno, ali še obstoji izvršbeni predmet (lovska pravica) ali ne.

Izvršilno sodišče je nadalje okrajnemu glavarstvu naznanilo z dopisom 23. septembra 1910 svoje mnenje, da so v zmislu §-a 334. izvrš. r. lovske pravice izrecno podvržene izvršbi in da je po §-u 340 l. c. prisilni zakup lovske pravice dopusten.

C. kr. deželna vlada v L. je z rešitvijo 2. septembra 1910 št. 20.931 odredbo c. kr. okrajnega glavarstva zaradi nepravilne uporabe zakona uradoma razveljavila, kajti zaprosilo okrajnega sodišča za potrditev prisilnega zakupa, ki je bilo povod odredbi, ni prošnja za potrditev lovske zakupne pogodbe, sklenjene s posredovanjem okrajnega sodišča, marveč samo zaprosilo za pritrdilo k podzakupni pogodbi, sklenjeni v izvršbenem sodnem postopanju, in glede tega pritrdila je uporabljati § 12. ministrske naredbe 15. decembra 1852 št. 257 drž. zak.

Po pravomočnosti te rešitve je okrajno glavarstvo v L. z naredbo 14. oktobra 1910 št. 26.088 prisilnega zakupnika, nadponudnika potrdilo.

Zaht. upnik pa je sedaj predlagal odmero naraslih stroškov in sicer 1.) sodnih in 2.) tudi za posredovanje in pritožbo pri političnem oblastvu, zlasti tudi plačane zakupnine v znesku 250 K, čeprav je bil nadponudnik dne 14. oktobra 1910 plačal razmerni delež zakupnine po 585 K 34 h za čas od 14. oktobra 1910 do 30. junija 1911.

Izvršilno sodišče je s sklepom z dne 16. novembra 1910 sodne stroške odmerilo na 52 K 18 h, odmero stroškov, nastalih vsled posredovanja in pravnih sredstev pri političnem oblastvu pa

izločilo, ker teh stroškov ni smatrati za sodne in so tuji sodnim spisom, jih torej ni moči pregledati.

Rekurzu zaht. upnika je deželno sodišče s sklepom z dne 15. februarja 1911 R III 313/10-2 ugodilo in zvišalo odmerjene stroške na znesek 394 K 43 h. Tudi je zahtevajoči upnici prisodilo rekurzne, na 44 K 25 h odmerjene stroške.

Razlogi.

Koraki, ki jih je zastopnik zaht. upnika storil pri političnih oblastvih, so bili za nadaljevanje izvršilnega postopanja potrebni. Ni dvoma, da bi se ukrenila ustavitev izvršbe, če bi ne bil zahtevajoči upnik zoper odločbo političnega oblastva prve stopnje, s katero se je zakup lovskih pravic potom sodne izvršbe izrekel nedopustnim, ne vložil pravnega sredstva. Isti uspeh bi se povzročil, če bi zaht. upnik zapadle letne zakupnine 250 K ne bil izplačal.

Zato je smatrati, da so vsi s temi koraki zvezani stroški potrebni stroški izvršilnega postopanja za uveljavljenje pravnega zahtevka (§ 74 izvrš. r.). Zato so še tudi, kolikor so bili predmetni koraki za doseg smotra dejansko potrebni, pripoznali zahtevajočemu upniku.

Rekurzne stroške je smatrati za doseg pravnega uspeha potrebnimi stroški izvršilnega postopanja po zmislu §-a 74. izvrš. r.

Na zavezančev rekurz je vrhovno sodišče izdalo sklep z dne 19. aprila 1911 R VI 108/11-1: Revizijskemu rekurzu se deloma ugoditi in izpodbijati sklep tako predružači, da se izvršilni stroški 394 K 43 h znižajo na znesek 217 K 43 h, in je zaht. upnik dolžan zavezancu povrniti stroške revizijskega rekurza v znesku 1 K 50 h.

Razlogi.

Rekurzno sodišče je povsem pravilno smatralo, da so stroški za korake, storjene pri upravnih oblastvih v svrhu potrdila prisilnega zakupa, izvršilni stroški, ker bi sicer brez pritožne poti v upravnoblastvenem postopanju ostal prisilni zakup brezuspešen, in so torej dotični stroški bili za doseg prava potrebni.

Uvrstitvi stroškov, nastalih pred upravnimi oblastvi, med izvršbene stroške načeloma ne

nasprotujejo določbe §-a 74. izvrš. r., odnosno §-a 41. c. pr. r. Po teh določbah nikakor ni izključeno, da se prisodijo izvensodni izdatki zmagovalni stranki, odnosno zaht. upniku, kolikor so za dosego prava potrebni. Ali pa so za izvensodne stroške dani pogoji §-a 74. izvrš. r., odnosno §-a 41. c. pr. r., je zavisno od razmer posameznega slučaja in spada v sodnikovo odločevanje.

Nasprotno pa je pritožba, kolikor izpodbija to, da se je zakupnina v znesku 250 K, ki jo je zahtevalo upnik plačal za čas od 1. julija 1910 do 30. junija 1911, priznala med izvršilnimi stroški, deloma utemeljena.

Gotovo je izreči, da je treba položiti zakupnino, če je hotel zahtevalo upnik zabraniti propad zakupa. Na drugi strani pa se ne sme prezreti, da zadeva plačana zakupnina deloma tudi dobo prisilnega zakupa, ker je ta zakup stopil v moč že 14. oktobra leta 1910. Kakor je posneti iz spisov, je prisilni zakupnik plačal zakupnino tudi za dobo od 14. oktobra 1910 do 30. junija 1911 v znesku 584 K 43 h. Vsled tega dejanskega položaja je potreba deliti zakupnino 250 K »pro rata temporis«; kajti dočim delež za čas od dne 1. julija do 14. oktobra 1910 brez dvoma spada med izvršbene stroške, je pa delež za dobo od 14. oktobra 1910 nadalje potrošek, ki zadeva (prisilno) upravo in se ima v zmislu §-a 336. izvrš. r. (§ 120) poravnati iz upravnih doneskov. V zmislu teh navedeb pride torej zakupnina 250 K z deležem 73 K na izvršbene stroške, a z deležem 177 K v porazdelitev med upravne doneske. V tem zmislu je bilo izpodbijani sklep spremeniti.

Vzlic znižanju izvršenih stroškov pa ni povoda predrugačiti izreka o rekurzih stroških, ker ostane rekurzni uspeh še vedno bistven. Z ozirom na delni uspeh revizijskega rekurza je bilo zavezancu v zmislu §§-ov 43¹ in 50 c. pr. r. ter 78 izvrš. r. priznati polovico stroškov revizijskega rekurza.

Pripis.

Ta odločba bo brez dvoma vzbudila povesod zanimanje: 1. ker se nemara rešuje prvič tak slučaj o izvršenih stroških glede pravnih sredstev izven sodišča pred upravnimi oblastvi; in dalje, 2. ker se stroški ne priznavajo strankam niti v slučaju sodnega postopanja (izvenspornega, zemljiškoknjižnega, konkurznega); 3. ker vrhovno sodišče odreka značaj izvršenih stroškov za vse stroške, nastale prisodišču in izvršbeni zvezi — po domiku;

4. ker bi se zavezancu ne mogli prisoditi nikaki stroški za ista pravna sredstva pred zadevnimi upravnimi oblastvi, in ker torej v tem oziru doseže zahtevajoči upnik več nego bi šlo zavezancu («nemo in alium plus juris transferre potest, quam ipse habet»); 5. ker je zavezanec v tem primeru prvotno plačeval letne zakupnine samo 250 K, zahtevajoči upnik pa je vkljub zapoznelemu pritrdilu upravnega oblastva prejel za ostali del leta od 14. oktobra 1910 naprej zakupnine 584 K 34 h, torej za 284 K 34 h več, kar daje izvršbeni dobiček; ker torej tukaj zavezanec nekako jamči zahtevaj. upniku za del izgube dobička, ki jo je povzročilo upravno oblastvo, a ne on; in zlasti tukaj ne gre za izgubo na prvotni lovski zakupnini zavezanca po 250 K; tudi je c. kr. deželna vlada nepritrtilno odločbo okraj. glavarstva razveljavila uradoma iz razlogov nezakonitosti.

6. Vprašanje je, če ni naš izvršilni red v tem pomanjkljiv, ko ne določa enako, kakor na primer za druga oblastva v §§-ih 295, 39^s izvrš. r., da je smatrati sodno uradno naznanitev nedopustnosti ali pomislekov (kakor v tem slučaju) za povod ali pritožbo zoper odločbe drugih oblastev, ali da sodišču v slučaju konkretne zveze ne pristojata pravica uradne pritožbe. Za razveljavo nezakonite odredbe nižjega upravnega oblastva bi pač lahko zadostovalo že sodno naznanilo, ki bi se smatralo za ugovor, kakor v le-tem slučaju, kjer je višje oblastvo uradoma razveljavilo odredbo prve stopnje. Ne more biti dvoma, da bi c. kr. deželna vlada na sodno naznanilo, zlasti na sodno izrecno pritožbo morala istotako razveljaviti predmetno nezakonito odredbo. Za tako pritožbo je sodišče pristojno že iz načela uradnosti, ker spada izposlovanje upravnoblastvene pritrditve glede na svoj smoter in na tok izvršbenega postopanja pač nedvomno k opravi izvršbe.

7. Opomniti je še, da v zmislu §-ov 51 c. pr. r. in 74, 78 izvr. r. stranki tudi v sodnem, celo v pravdnem in izvršbenem postopanju za uspešne pritožbe ne gredo nikaki stroški, če se odločba nižje stopnje razveljavi vsled ničnosti in sodišča pri tem ne zadeva očitvidna huda krivda, ko se potem stroški medsebojno pobotajo; v le-tem slučaju je šlo seveda za nično odredbo upravnega oblastva.

Dr. Fr. M.

e) Osebne dohodnine in rentnine, ki sta bili predpisani še pred otvoritvijo konkurza, a sta šele potem zapadli v plačilo, ni šteti za dolg konkurznega sklada, niti ne z ozirom na dvorni dekret z dne 3. februarja 1821 št. 1735 zb. pr. zak.

Stavbena firma F. in Sch. je prišla dne 12. novembra 1910 v konkurz. Na predlog c. kr. finančne prokurature je dal konkurzni komisar oskrbniku mase nalog, da naj plača pred otvoritvijo konkurza predpisane, pa šele za tem v plačilo dospele zneske osebne dohodnine in rentnine obeh družabnikov kakor dolg konkurznega sklada, kolikor je to po razmerah sklada možno. Zoper ta nalog je vložil oskrbnik konkurznega sklada rekurz.

C. kr. višje dež. sodišče v G. je rekuru ugodilo in predlog c. kr. finančne prokurature odbilo.

C. kr. vrhovno sodišče je z odločbo z dne 14. junija 1911, o. št. R VI 159/11 sklep rekurznega sodišča potrdilo iz naslednjih razlogov:

O dvornem dekretu z dne 3. februarja 1821 št. 1735 zb. pr. zak. je rekurno sodišče po pravici dejalo, da se tu ne da uporabiti; zakaj le-ta ima edino le določbe glede vprašanja o neizpodbojnosti likviditete napovedanih davkov v konkurznem postopanju, kar pa tu ne pride v poštev, in če pa se ne tiče kar nič povrstnega reda davkov v zadostitvenem postopanju.

Pa tudi §-a 28 in 29 konk. r. ne dasta pritožbi zakonite podlage. § 28 konk. r. podaje splošna načela, kako naj se pritegne konkurzni sklad za plačilo skladovih dolgov. Katere dolgove pa je smatrati za skladove dolgove, določa § 29 konk. r. Po odstavku c) tega paragrafa se štejejo sem izdatki, ki so v zvezi z vzdrževanjem, upravljanjem in oskrbovanjem sklada. K tem stroškom spadajo tudi davki in javne davščine, ki zadenejo sklad in dospo tekom konkurza v plačilo. Saj kaže že besedilo »sklad zadevajoči davki«, da ne spadajo kar povprek vsi tekom konkurza v plačilo dospeli davki in javne davščine med tiste skladove dolgove, ki ranžirajo v vrsti odstavka c). Sicer pa izključuje zakon, ako se v celoti vpoštevava, vsak dvom, da ima zakon le tiste davke in javne davščine v mislih, ki so v zvezi z vzdrževanjem, upravljanjem in oskrbovanjem sklada; kajti z besedami »h katerim — spadajo«, je jasno izraženo, da morajo biti davki po §-u 29 c) konk. r. z upravljanjem,

odnosno z oskrbovanjem dotičnega sklada v vzročni zvezi.

Ako je torej na eni strani gotovo, da gre tu za osebne davke, predpisane po določbah §-ov 124, 144, 153 in 226 zak. z dne 25. oktobra 1896 št. 220 drž. zak., in ako je na drugi strani z ozirom na vrsto davka izključiti stvarno razmerje med davki in vzdrževanjem, upravljanjem in oskrbovanjem konkurzne mase, onda je jasno, da je revizijski rekurz pravno zgrešen.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Vmešavanje po zmislu §-a 314 k. z. to ni, če zagovornik posega v sodno razpravo v delokrogu, ki mu je odkazan po kaz. pr. redu (§§ 39 in 44 k. pr. r. v zvezi s §-om 9 odv. reda).

S sodbo okrajnega sodišča v P. z dne 21. maja 1910 in s sodbo okrožnega, vzklicnega sodišča v R. od 20. julija 1910, je bil odvetnik dr. K. spoznan krivim prestopka po §-u 314 k. z. Vsled ničnostne pritožbe v obrambo zakona je c. kr. najvišje kasacijsko sodišče z odločbo od 25. oktobra 1910 Kr IV 293/10 obe sodbi razveljavilo in obtoženega drja. K. od obtožbe zaradi prestopka po zmislu §-a 314 oprostilo po §-u 259 št. 3. k. pr. r.

Razlogi.

Dr. K., odvetnik v P., je bil s sodbo okrajnega sodišča v P. dne 21. maja 1910 zaradi prestopka po §-u 314 k. z. obsojen z uporabo §-ov 265 in 261 k. z. v globo 200 K. Vsled vzklica njegovega je bila prva sodba od vzklicnega sodišča v R. glede krivde potrjena iz prvosodnih razlogov, glede kazni pa spremenjena tako, da je dr. K. bil obsojen le v globo 20 K. Dejanski stan je bil naslednji.

Pri kazenski razpravi, ki se je vršila dne 6. aprila 1910 pri okrajnemu sodišču v P. proti N-u zaradi prestopka po §-u 335 k. z., je obtoženca zagovarjal odvetnik dr. K. Obtoženec N. je bil spoznan krivim po §-u 335 k. z. in obsojen na 3 tedne zapora. Ko se je razglasila ta sodba, je izjavil dr. K., predno se je obtoženec oglasil, da prijavlja vzklic radi izreka o kazni. Razpravni sodnik je nato vprašal obtoženca, ali sodbo sprejme, na kar se je odvetnik dr. K.

obrnil do sodnika rekši: »Prosim, da to mene vprašate!« Ko je potem sodnik vprašal, ali obtoženec sodbo sprejme, rekel je odvetnik dr. K. obtožencu: »Ne odgovorite na to vprašanje!« ali: »Prosim, ne odgovorite,« in je ta poziv nekolikokrat ponovil. Obtoženec je končno izjavil, da sodbe noče sprejeti.

Sodbi prve in druge stopnje temeljita na nazoru, da je imel odvetnik dr. K., ko je pozval obtoženca, naj ne odgovori na vprašanje razpravnega sodnika, namen, da bi oviral sodnika v njegovem uradnem delu, v povpraševanju obsojenca, ali se hoče pritožiti. Ta nastop odvetnika drja. K. pri tej razpravi se je torej subsumiral pod kazensko določbo §-a 314. Popisani dejanski stan se je pa pravno pomotno presojal, češ, da znači vmešavanje v opravljanje javne službe po §-u 314 k. z.

Napominani sodbi prve in druge stopnje kažeta očitno preziranje pravnega mesta, katero pristojā zagovorniku po kazensko-pravdnem redu, in pa popolnem zgrešeno presojo dejanskega stanu po §-u 314 k. z.

Gotovo se primeri, da nastane dvom, ali je obsojenec pritrtil, da je njegov zagovornik uporabil pravno sredstvo (§ 397 k. pr. r.). V takem slučaju in posebno kadar je uporaba pravnega sredstva zavisna od pritrdila obsojenčevega, pristojā pač sodniku, da zahteva določno izjavo obtoženca. Obtoženec pa tudi v tem slučaju sme odgovor sploh odkloniti ali pa se poprej posvetovati s svojim zagovornikom. Toda da bi moral odgovoriti na vprašanje, v to ga ni moči siliti niti pred razglasitvijo sodbe niti poslej (§ 245 k. pr. r.); tudi govori zakon vedno le o »pouku« obtoženca, nikjer pa ne o njegovi dolžnosti, da bi moral podati izjavo. Ako je ne poda, potem pač nastopijo nasledki, ki jih zakon določa. Tudi mora biti zagovorniku dovoljeno, da stori vse, kar je dovoljeno obtožencu samemu; on zamore za obtoženca podajati izjave, on je sploh poklican, da v mejah zakona in dostojnosti postopa napram sodišču tako, kakor zahteva korist njegovega klijenta. Če torej zagovornik pri razpravi napoti obtoženca, kateremu itak pristojajo trije dnevi za premislek, da mu ni treba odgovoriti na vprašanje, ali hoče prijaviti pravno sredstvo, onda je glede na razmere slučaja smatrati, da je to le zagovornikov pouk ali svet, ki ga da svojemu klijentu. Odvetnik dr. K. je torej v tem slučaju ravnal v interesu svojega klijenta, kakor njegov pravilni zagovornik, torej v zmislu delokroga, ki mu

je odkazan po kazensko-pravdnem redu (§-a 39 in 44 k. pr. r. in § 9 odvet. r.).

Dejanski stan po §-u 314 k. z. zahteva pa vmešavanje v opravljanje javne službe. O tem tukaj že glede na običajni jezikovni pomen ne more biti govora, ker je dr. K. kakor zagovornik obtoženca imel sam svoj delež na uradovanju sodišča, ki ga mu je nalagalo izpolnjevanje njegovega poklica. Bilo je torej ničnostni pritožbi generalne prokurature po §-u 292 k. pr. r. ugoditi.



Plenarni sklepi c. kr. upravnega sodišča.

(Uradno priposlano.)

B. Finančne pravne stvari.

11. Obveznost v zmislu §-a 110 zakona o person. davkih, poglobiti kvalifikovano napoved, je v slučaju prerekane davčne dolžnosti po II. poglavju navedenega zakona odvisna od prejudicijalne odločbe glede davčne dolžnosti. (Sklep 10. februarja 1908.)

12. Tudi onim, vojaškemu erarju izročnim poslopjem ali delom poslopij (jahalnice, kovačnica i. t. d.), o katerih ni v zakonu o nastanitvi z dne 11. junija 1879 št. 95 drž. zak. in tudi ne v najemninskem tarifu odškodnina določena, ampak je zanje odškodnino le od slučaja do slučaja odmeriti, pristoja oprostitev hišnega davka v zmislu §-a 18 zakona o nastanitvi. (Sklep 20. februarja 1908.)

13. Razven v slučaju, ko tvorijo vrednostni papirji glavnico podjetja (bank, menjalnic, borznih spekulacij i. t. d.), je pri priredbi osebne dohodnine iz vrednostnih papirjev, katerih dohodki se spreminjajo, vedno vzeti za podlago število papirjev pričetkom davčnega leta. Pri tem je premenljive dohodke izračunati po triletnem poprečju prejšnjih let, ali pa po morebitnem letnem donosu, po tem, kakor so bili pričetkom davčnega leta napovedani vrednostni papirji že prejšnja leta v posesti napovedovalca, ali pa ne. (Sklep 30. marca 1908.)

14. Oni del dohodka nedoletnih rodbinskih članov, kateri se vsled ukaza nadvarstvene oblasti očetu ali varuhu ali materi in sova-

ruhinji kakor rodbinskemu načelniku ne daje na razpolago, marveč se pri sodišču plodonosno nalaga, se v zmislu §-a 157. zakona o person. davkih ne sme prišteti dohodkom rodbinskega načelnika. (Sklep 6. aprila 1908.)

15. a) Naknadna odmera ne prekine dobe zastaranja po §-u 3 zakona z dne 18. marca 1878 št. 31 drž. zak. za daljnjo naknadno odmero v zmislu §-a 4 istega zakona.

b) Za pričetek dobe zastaranja v zmislu §-a 3 zakona z dne 18. marca 1878 št. 31 drž. zak. je merodajna le prva odmera, ako je že sledila prvi odmeri naknadna odmera in je dvomljivo, če bode še pravočasna kaka nadaljnja naknadna odmera. (Sklep 27. aprila 1908.)



Književna poročila.

Prof. Graf Gleispach: Der Oesterreichische Strafgesetzentwurf und das Schuldproblem. Vortrag gehalten am 4. Jänner 1911 in der Wiener Juristischen Gesellschaft. Wien, Manz 1911, str. 43.

Predavanje grofa Gleispacha, ki je že svoj čas, ko je bilo po strokovnih časopisih le v glavnih potezah objavljeno, obudilo splošno pozornost, izšlo je v tisku, in sicer, če se ne motimo, v precej razširjeni obliki. Gleispach se v tem predavanju postavlja v nasprotje z izvajanji profesorja Lenza, ki je predaval l. 1906. v graškem jurističnem društvu o problemu krivde po predosnutku kazenskega zakona. Oponaša mu, da je zanesel reklo v javnost, češ, predosnutek temelji na — kompromisu raznih šol! Zatrjuje, da se komisija niti najmanje ni brigala za kak kompromis. (Pripomniti je, da je bil tudi Lenz član komisije za izdelavo predosnutka). Slednjič — pravi Gleispach — sploh ne gre za to, kako je predosnutek nastal, ampak za to —, kakšen je.

Glede tega vprašanja, kakšen je predosnutek, izvaja: Kazenskoppravna teorija, katere podatki se ne morejo uresničiti, je teoretično nepravilna. S tega vidika so prepiri med raznimi šolami najneplodnejše delo, kar si ga moremo misliti. Ali nasprotstvo, ki se ustvarja med šolami in med življenjem, ni, da bi moralo biti tudi proti teoriji sploh obrnjeno. Na neko znanstveno metodo moramo biti vedno vezani. Iz pestre množice pojavov treba abstrahirati splošne zakone mišljenja, ali izhodišče mora biti vedno življenje. Čim širša podlaga opazovanj, tem lažje se izogne napačnim podatkom. Abstrahirana temeljna načela se morajo spraviti v sistem. V okviru tega sistema naj se kolidujoča osnovna načela drugo ob drugem opilijo, ogladijo. Ali zbok tega ni, da bi se govorilo še o kakem kompromisu, še manj pa o tem, da bi se iz praktičnih ozirov izognilo temu, kar velja teoretično za pravilno. Radikalne šole temelje na preozkih podlagah; srednja smer pa postavlja svoj sistem na kar bolj široko podlago. Na videz je res, kakor

da bi zdaj od te zdaj od druge radikalne smeri kaj — privzela, ali to pa vendar ni kompromis v tem zmislu, kakor da bi doslednost, teoretična pravilnost postala žrtev. Lenz je proglasil realistično naziranje hudodelstev za naziranje kazenskega predosnutka; torej kaznuje se dejanje (klasična šola), ne pa storilec (moderna, socijologična šola). Ali Lenz je še pristavil, da to ne brani predosnutku, da si prisvaja podatke, izvirajoče iz drugih osnovnih načel, ako mu se zde praktični. Baš predpisi, da je upoštevati tudi mišljenje in nevarnost storilca, dajejo — poleg zavarstvenih sredstev (Sicherungsmittel) — kazenskemu predosnutku značilno obeležje. — Grof Gleispach kritikuje ta izvajanja dokaj ostro, češ, ako ima Lenz prav, onda stoje baš momenti, ki dajejo značilno obeležje predosnutku, v striktnem nasprotju — z realističnim naziranjem predosnutka, skratka predosnutek bil bi breznačajen!

Gleispach pobija ta nazor in dokazuje, da je predosnutek baš nasprotno imel čisto določne pojme o problemu krivde. V to svrhu napravi preizkus glede določitve pojmov o prištevitosti in krivdi. Samo kdor krivo ravna, se kaznuje. Krivda v subjektivnem pomenu besede se sicer ne določuje zgolj po psihičnih odnošajih storilca, ali čisto formalnega značaja pa gotovo tudi ni. Krivda pomeni psihični odnošaj napram krivici, je psihično stanje, karakterizirano po sposobnosti uvidevanja krivičnosti dejanja in po možnosti, da učinkuje to uvidevanje kakor odvrtačujoči motiv. Dejanje, ki se obrača zoper kako pravno dobrino, radi tega ob sebi še ni kaznjivo, materijalno zakriviljenje je odločilni moment. S tem pa je ovrženo Lenz-ovo mnenje, da je po predosnutku hudodelstvo tisto dejanje, ki oškoduje ali spravlja v nevarnost pravne dobrine.

Na to primerja grof Gleispach podatke svojih izvajanj s formulacijo posameznih glavnih pojmov predosnutka, kakor zmote, napeljevanja, poskusa, in še drugih, ter pride do zaključka, da se do cela strinjajo z njegovim naziranjem. Takisto kaže tudi določilo, da ni prav vselej kaznovati, kadar se izkaže kaznjiva krivda, marveč, da se sme kazen tudi sploh odpustiti ali s prisilno vzgojo nadomestiti — na to, da predosnutek načelo osvete odklanja. Pa tudi ob vprašanju, kako se naj kaznuje, priznava predosnutek — če se ne vpoštevata nekaj malenkostnih izjem, katere se lahko popravijo — subjektivnim momentom za določitev kazni, osobito storilčevemu motivu mnogo več vpliva, kakor objektivnim momentom. Opisi dejanskega stanu hudodelstev so prepolni psihologičnih znakov. Kazen je izmeriti po višini krivde in nevarnosti storilčeve. Povdarjanje nevarnosti v nasprotju s krivdo spominja jasno na idejo špeciialne prevencije, le-ta pa vendar ne more slaviti zmage nad generalno prevencijo.

Po tem se torej nikakor ne more trditi, da predosnutku nedostaje podlage urejenih vodilnih misli. Kjer se je pripetila napaka v doslednosti, naj se odpravi. Ako avstrijski predosnutek ni ustanovil tako širokih okvirov za kazni kakor nemški, je to pač umljivo. Bilo je treba ozirati se na doslejšnje pravo, kazenski zakonik dobi veljavo za celo Avstrijo; zato je bilo paziti i na posebni značaj dežel i na posebna svojstva sodnikov. Kajti čim večja je svoboda sodnikov, tem manjša je svoboda posameznika, tem medlejše upanje, da se zakonodavčeve namere obistinjijo.

Radi priznavamo izvajanjem grofa Gleispacha — tu je njihova vsebina seveda le splošno navedena — mnogo upravičenosti; in vendar se ne moremo

ubraniti utisa, da ostaneta obe stranki — tu Lenz, tam Gleispach — slej ko prej vsak pri svojem naziranju, da ostane peresni dvoboj neodločen. Ako se sicer vpraša le po tem, ali se je sklenil kompromis ali ne, onda prepuščamo rešitev tega vprašanja mirne duše svoječasnemu odkritju zgodovine komplikacije predosnutka. To storimo tem raje, ker prideta slednjič obe stranki, če tudi po različnih potih, vendarle do istih dobrih praktičnih zaključkov.

Dr. M. D.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1911.

— (Vladne predloge.) Vlada je zadnji čas poslanski zbornici predložila med drugim naslednje načrte zakonov: o zavarovalni pogodbi, o premembi nekaterih določb kazenskopravnega reda, o delitvi katastralnih parcel in o vknjižbi pridobitve manj vrednih zemljišč, o zavarovanju stavbenih terjatev, o premembi določb za revizijo in rekurz, o premembi postopanja v državljanskih pravnih rečeh, in konečno o izvrševanju društvenega prava.

— (Odmera razpravnih stroškov), ako se odvetnik pri razpravi da zastopati po odvetniškem kandidatu. V tej stvari priobčuje ukaznik justičn. ministrstva v XIV. kosu z dne 29. julija 1911 nastopno: Neka odvetniška zbornica je sporočila, da je neko sodišče svojo razmeroma nizko odmero stroškov za zastopstvo na sporni razpravi utemeljilo tudi s tem, češ, ni odvetnik sam zastopal, nego njegov koncipijent. Ker je želeti, da enakomerno postopajo vsa sodišča, je justično ministrstvo dalo pri sodiščih povprašati, da bi zvedelo tozadevni običaj v posameznih okrožjih. Poročila kažejo, da pretežna večina sodišč ne odmerja pristojbine niže, če se namestu odvetnika udeleži njegov koncipijent sporne razprave, in da je le malo sodišč, ki se tega, tudi od justičn. ministrstva odobranega običaja ne drže.

— (Trennung der Ehe — razveza, razvod?) V let. „Slov. Prav.“ na str. 177—186. je priobčil g. Upravda nekaj opazk „k nekaterim slovenskim pravniškim izrazom“. Na strani 180. navaja za Trennung (der Ehe) izraz razveza, sprejme pa se tudi lahko po njegovem mnenju hrvatski, oziroma ruski razvod. Ne vem, je li izraz razveza pristno slovensko naroden, ali ga je ustvarila le potreba. Prvo in trdno podlago za naše pravne izraze bi pač morali iskati v živem narodnem jeziku in jih skušati povzdigniti do splošne rabe, če tudi so doma le na manjšem delu slovenskega ozemlja. Opozoriti hočem le merodajne činitelje v blagohotno upoštevanje, da se rabi v Slovenskih goricah na Štajerskem med ljudstvom za „Trennung der Ehe“ izraz razkrušitev, od glagola razkrušiti se. (n. pr. zakonska sta se razkrušila). Izraz je pristno naroden in prav živo predočuje posledice razveljavljene ženitvene pogodbe.

Al. Trstenjak.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškimi tarifami l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1.20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaškega jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1.80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —.80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —.80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3.20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3.20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —.60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —.40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotечnih terjatev, à K —.80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zlozbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —.80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —.20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. polj., vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1.60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —.80; Pristojbine o zapuščinah, K —.80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —.40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3.60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —.40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —.80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5.60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštini znamkah.

Najbolj varno naložen denar! Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. decembra 1910 nad 564 milijonov kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, v Prešernovi ulici števil. 3.

Stanje hranilnih vlog nad 40 milijonov kron.



Rezervni zaklad nad 1.200.000 kron.

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje brez odbitka po

4 $\frac{1}{4}$ °/o.

Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar. — Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vložnega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo.

Izguba vložnega denarja je nemogoča,

ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, **izključena vsaka špekulacija** z vloženim denarjem.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

Kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5 $\frac{1}{2}$ °/o in proti poplačevanju dolga po najmanj $\frac{1}{4}$ °/o. Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.